

Forststyrelsens naturtjänster

Vårdare av vår vackraste natur

ÅRSBERÄTTELSE 2012

METSÄHALLITUS
FORSTSTYRELSEN

Förtroende vinner man genom gärningar

Forststyrelsens naturtjänster uppvisade goda resultat 2012. Resultaten motsvarar och delvis överskrider de mål som riksdagen och ministerierna satt för oss. Dessutom ger näringslivet, såväl nationellt som lokalt, erkänsla för resultaten av vårt arbete. Det här har vi uppnått i samarbete med många olika partner, och därför har vårt arbete vunnit riksdagens och ministeriernas samt olika finansiärs förtroende.

Forststyrelsens naturtjänsters arbete baserar sig på finsk lagstiftning samt EU-direktiv och FN-konventioner. Vårt arbete främjar samtidigt såväl finländarnas sysselsättning och välfärd som de globala målen att trygga biologisk mångfald. Vi bevarar och utökar värdet på vår gemensamma naturegendom och de tjänster som baserar sig på den.

Även i internationella jämförelser har vi lyckats utomordentligt. Två saker har på ett avgörande sätt bidragit till framgången. För det första får vi tacka statens fastighetsstrategi för att skötseln av skyddsområdena är koncentrerad till en organisation, dvs. naturtjänsterna. Här skiljer sig Finland från andra europeiska länder. Finlands linje har effektiviserat förvaltningen av skyddsområdena och förbättrat kundservicen.

För det andra har nätverket Natura 2000 efter svårigheterna i etableringsfasen visat sig vara en framgångssaga. Detta världens mest heltäckande enhetliga nätverk av skyddsområden har visat

FORSTSTYRELSEN / JARI KOSTET

vad i vår natur som är särskilt värdefullt i europeisk skala. Det har också stramat upp målsättningarna och utvärderingen av resultaten.

Nätverket Natura 2000 och det internationella samarbetet ökar också den internationella finansieringen. Naturtjänsterna är en stor mottagare av projektfinansiering från EU. Tack vare detta har vi kunnat förmedla EU-finansiering till den lokala ekonomin, samtidigt som vi har byggt upp en europeisk identitet.

Den ökande nätverksbildningen med såväl lokala företag som internationella partner har varit viktig också med tanke på personalens motivation. Våra anställda är utbildade, självständiga och engagerade i sitt arbete, oberoende om

det är fråga om jakt- och fisketillstånd på statens marker, undervattenskartläggningar i Östersjön eller avfallshantering i nationalparker. En dylik flexibel expertkår, en slags klan, innebär utmaningar för ledningen: påtryckningar ger inga resultat utan personalen uppmuntras genom att verksamheten utvecklas och de får möjligheter att påverka sitt eget arbete. Nya verksamhetsformer måste också motiveras och det måste visas varför de är bra. Då anammars de av de anställda som en källa till arbetsglädje och energi. Här spelar naturtjänsternas styringsenheter en viktig roll. Målet är att fortlöpande inspirera de anställda att lära sig nytt.

Under 2012 har också byggandet av Finlands naturcentrum Haltia avancerat. Haltia är ett utmärkt exempel på våra moderna verksamhetsformer: Det byggs av Nouxcentret Ab, som inte är enbart naturtjänsternas dotterbolag utan delägare är också Esbo stad och Solvalla Nedre. Utöver oss är Esbo, Helsingfors, Vanda, Grankulla, Kyrkslätt och Vichtis med och finansierar verksamheten. Då även en betydande grupp turistföretag är med och producerar service i Haltia, är det fråga om ett verkligt public-private-partnership, dvs. partnerskap mellan den offentliga och den privata sektorn.

Vi fortsätter att arbeta på samma samarbetsinriktade sätt även 2013. Vi tror att vi på så sätt vinner våra finansiärs och partners förtroende även i år.

Rauno Väisänen,
Naturtjänstdirektör

Besökarna på Utflyktsmässan röstade fram Koli nationalpark till Årets Utflyktsmål 2013. Också nationalparksfaddern Saimi Hoyer blev förtjust i Koli. Saimi och de andra nationalparksfaddrarna Patrik Borg, Fatbardhe Hetemaj, Mikko "Peltsi" Peltola och Lauri Tähhä vill inspirera finländarna att bege sig ut i nationalparkerna. FOTO: FORSTSTYRELSEN / JOHANNA KOKKOLA

Naturen skapar arbetsplatser och lockar turister till Finland

Finlands 37 nationalparker bildar ett nätverk av ståtliga naturobjekt och garanterar besökarna kvaliteten. Nationalparkerna är typexempel på finländsk natur men de är också den internationellt värdefullaste delen av vår natur. Forststyrelsens enhet för naturtjänster sköter alla nationalparker samt bl.a. Kvarkens världsarvsområde.

Ar 2012 hade nationalparkerna över två miljoner besökare och antalet besök har fördubblats på tio år.

Forststyrelsens naturtjänster upprätthåller leder och rastplatser samt en omfattande webbplats och naturumens verksamhet med skattemedel. Vår servicehelhet lockar människorna att bekanta sig med naturen och stöder naturturistföretagens verksamhet. Det lönar sig att satsa på nationalparkerna, eftersom samhället får tillbaka i genomsnitt tio euro för varje euro som staten investerar i parkerna. Mera information om de lokalekonomiska effekterna och antalet besök finns i slutet av publikationen.

Exempelvis de som besöker Lemmenjoki nationalpark tillför den lokala ekonomin i Enare över 750 000 euro om året. Forststyrelsens besökarundersökning bekräftar bilden av ett krävande utflyktsmål som lockar besökare just på grund av sin ödemarckskaraktär. Företagarnas erkänt goda service i Lemmenjoki möjliggör en upplevelserik dagsutfärd även för dem som inte är så erfarna.

En enskild vandrare stannar i medeltal sex dygn i trakten och lämnar efter sig pengar i den lokala ekonomin genom att

köpa inkvartering, transporter och mat. Nationalparksbesöken har en sysselsättande effekt på 10 årsverken, som är av stor betydelse i glesbygden.

Partner tillför naturturismen nya dimensioner

Även projektverksamheten har sysselsättande effekter och resultaten av projekten ökar i sin tur servicen och upplevelserna. Bredvid Lemmenjoki nationalpark, i Hammastunturi ödemarksområde gick Forststyrelsen, Enare kommun och Guldmuseet med gemensamma krafter in för att iståndsätta de guldhistoriska byggnaderna vid Ivalojoiki. Även Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling kom med som finansier.

Den mest värdefulla och populära delen av Ivalojoikis nästan 150-åriga guldgrävartradition är nu bevarad för lång tid framöver som sevärigheter och övernattningsställen för tusentals besö-

”Tapasbricka à la Kvarken – smaka på världsarvet!”

RECEPT PÅ PROGRAMMET STRÖMSÖS WEBBSIDA.
SVENSKA YLE.FI 23.9.2012

kare på samma sätt som de traditionella ödestugorna.

Mäktiga landskap och forna tiders livsstil lockar besökare även i havsområdena. Under Kvarkens världsarvsdagar och fyrveckoslutet i augusti var det livligt i skärgården. Forststyrelsen, företag och föreningar ordnade evenemang i Vasa skärgård, i Bottenhavet och på Söderskär i Borgå. Under en dag klättrade sammanlagt över sexhundra besökare upp i fyrarna på Säbbskär, Kylmäpihlaja och Enskär, och Söderskärs fyr, som fyllde 150 år, lockade ensam lika många besökare.

Forststyrelsens naturtjänster sköter viktiga kulturarvs- och naturobjekt i

skärgården i samarbete med frivilliga och lokalbefolkningen. Vi försöker också skaffa fram finansiering tillsammans, för att skärgården ska förbli levande. Lotsarnas och fyrvaktarnas hus på Söderskär började iståndsättas i fjol, och i Bottenhavet ingick vi ett samarbetsavtal med åtta turistföretag från Satakunta.

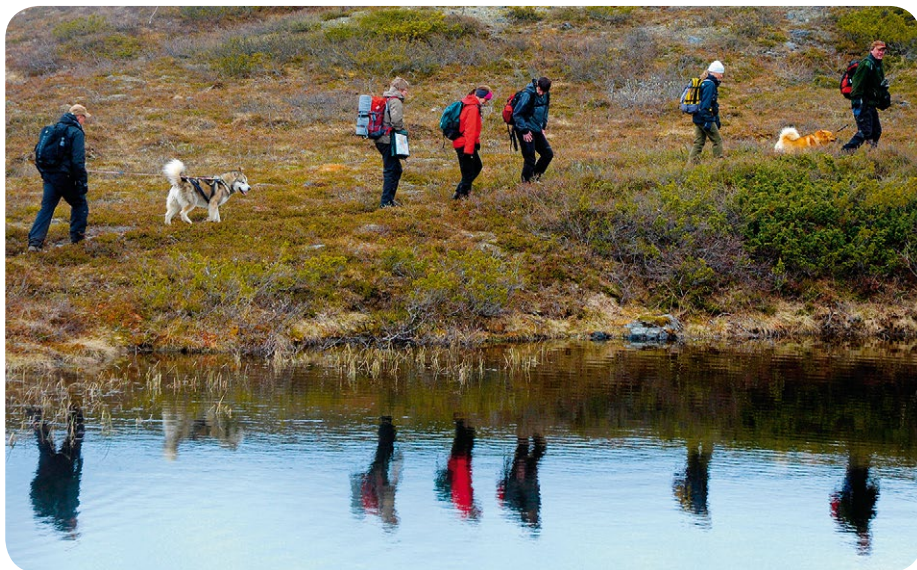
Syftet med det samarbetsavtal som ingåtts i Kvarken är att samordna Forststyrelsens och kommunernas finansiering och expertis för att utveckla världsarvet. Avtalsenligt samarbete kring kundservicen har redan inletts.

Viktiga partner finns också i grannländerna. Vi går in för att stärka Karelenområdets synlighet som natursevärdhet genom det finsk-ryska samarbetsprojektet Quality-CET. I Lappland och Kuusamo har man redan goda erfarenheter av samarbete mellan s.k. parkpar. På bägge sidorna om gränsen i Karelen utsågs nu skyddsområden som bildar par och uppmuntrar varandra i syfte att utöka samarbetet mellan natursevärdheterna, personalens know-how och marknadsföringen.

Nationalparkerna mot ungdomsarbetslösheten

Det mångsidiga arbetet för Finlands natur blev bekant för de 138 unga som Forststyrelsens naturtjänster anställde med hjälp av ett statligt sysselsättningsanslag på två miljoner euro. Under sommaren och hösten arbetade de unga bl.a. i nationalparkerna och med kundserviceuppgifter i naturumen. De bidrog också med fräsch information om hur vi ska kommunicera med ungdomar för att få dem att bli nationalparkernas vänner.

– Vår organisation, som sköter nästan alla skyddsområden i Finland, hade bra beredskap att snabbt erbjuda ett stort antal unga arbete i hela landet och även i branscher och på orter där det är svårt att hitta sysselsättning, berättar utvecklingschef **Pertti Itkonen**.

Pallas–Yllästunturi nationalparks samt kommunernas och de lokala företagens projekt Kylästä kylään ('från by till by') utvecklar sommarturismen genom att man skapar ett nätverk av leder och service, så att vandrarna kan vandra i Finlands populäraste nationalpark med en dagsryggsäck och övernatta i byarna i närheten av service. Nästan 400 turister har redan beställt detta utflyktspaket till sommaren 2013. FOTO: FORSTSTYRELSEN / SEIJA OLKKONEN

Östersjöns kustvatten är varierande vad beträffar såväl arterna som bottenens kvalitet, t.ex. i Ekenäs skärgårds nationalpark. Till skillnad från sommaren är vattnet ofta mycket klart på hösten. FOTO: MATS WESTERBOM.

Effektivt skyddsarbete ger resultat

Forststyrelsens naturtjänsters skyddsarbete omfattar förutom skogsnaturen såväl fjällen, haven och insjöarna som de arter som lever där. Vi tar reda på var värdefulla arter förekommer och sköter livsmiljöerna för att vår vackra natur inte ska utarmas. Historiens spår i naturen är en rikedom som intresserar även dagens vandrare.

Vår verksamhet för att skydda havsnaturen var livlig 2012. Programmet för inventeringen av den marina undervattensmiljön VELMU fick en del av den tilläggsfinansiering som anvisades för

skyddet av Östersjön och inventeringarna kunde utökas kännbart. Antalet anställda som arbetade på havet ökade i samma proportion och vi skaffade fyra nya, havsdugliga båtar. Vi skaffade också nya videoutrustning i samarbete med Finlands miljöcentral. Trots de hårda vindarna lyckades vi kartlägga 9 000 punkter (5 000 punkter 2011) genom videofilmning.

Den information som VELMU ger om arter som lever under havsytan kan utnyttjas såväl för att planera skötseln av naturskyddsområdena i havet och effektivisera naturskyddet som för havsområdesplaneringen.

För första gången över 300 saimenvikare

Forststyrelsen uppskattade antalet individer av den ytterst utrotningshotade saimenvikaren till 310 i fjol.

– Saimenvikarbeståndet växte nu för tredje året i rad. Till ökningen bidrar att begränsningarna av nätfisket har utvidgats och att snödrivorna har räckt till för att bygga bon de tre senaste vintrarna, berättar överinspektör **Tero Sipilä**.

Målet är att saimenvikarbeståndet ska öka till cirka 400 individer före 2025. Detta betraktas som minimistorleken på ett livskraftigt bestånd. Det största hotet

kommer från fisknäten, när saimenvikarna fastnar i dem och dör. Statsrådet har från och med 2011 utfärdat förordningar om fiskebegränsningar för att skydda saimenvikaren.

Ända från islossningen övervakade Forststyrelsens personal nätfisket på de områden där saimenvikaren får sina kutar. Även delägarlagens fiskeövervakare deltog. Södra Savolax ELY-central har kommit överens med cirka 260 delägarlag att nätfiske inte bedrivs från mitten av april till slutet av juni. Det fanns nästan inga fisknät på begränsningsområdena.

Jakt- och fiskeövervakningen stöder också artskyddet

Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakare är nu 11 till antalet när en ny övervakare började i sin tjänst i mellersta och södra Lappland.

– Det har redan i flera års tid funnits behov av att effektivisera jakt- och fiskeövervakningen för att förebygga olaglig jakt på stora rovdjur och på grund av den snabbt växande terrängtrafiken, säger områdeschef **Pirjo Ilvesviita**.

Jakt- och fiskeövervakarna övervakar att jakten, fisket och terrängtrafiken överensstämmer med lagar och tillstånd. De har stöd av sina lagstadgade polisbefogenheter, men de behöver konkret hjälp av sina kolleger. Bland annat snöskoteråkning övervakas också av polisen och gränsbevakningen, och på vårvintern påmindes skoteråkarna i norr om att snöskotersäsongen infaller vid den tidpunkt då kungsörnens häckning är inne i en känslig fas. Redan en oförsiktig snöskoter nära boträdet kan förstöra häckningen.

Nätverket av snöskoterleder och snöskoterspår omfattar sammanlagt cirka

20 000 km, varav hälften är spår som upprätthålls av Forststyrelsen.

– För snöskoterspårarna behövs ett särskilt avgiftsbelagt tillstånd, som man också kan skaffa per telefon. Lederna går nästan helt och hållet i ekonomiskogar utanför skyddsområdena, berättar jakt- och fiskeövervakare **Markus Aho**.

Större areal och gemensam planering för skyddsområdena

Forststyrelsens naturtjänster deltog aktivt i det omfattande lagberedningsarbete som miljöministeriet inlett för att inrätta nya naturskyddsområden i bl.a. Egentliga Finland och Saimen. Vi deltog också i Forststyrelsens förberedelser till komplettering av handlingsprogrammet METSO för mångfalden i skogarna i södra Finland.

Till Forststyrelsens uppgifter hör att planera markanvändningen tillsammans med andra aktörer på de områden som är i vår besittning. På den internationella naturskyddskongressen fick Finland gott renommé när vi presenterade utarbetandet av skötsel- och användningsplanen för Hammastunturi ödemarksområde. Forststyrelsens naturtjänster utarbetade planen tillsammans med Sametinget och i den har från första början beaktats ursprungsfolkens åsikter inom samernas hembygdsområde. Finland är det första landet i världen där FN:s AkWé:Kon-planeringsanvisningar har tillämpats i praktiken.

Användningen av nationalparkerna Sibbo storskog och Bottenhavet, som inrättades 2011, började planeras. Saker som är viktiga för besökarna i Sibbo storskogs nationalpark är trafiklederna till parken, skyltarna, dragningen av lederna och placeringen av friluftsanordningar, tryggheten av naturvärdena och samarbetet med lokalbefolkningen och intressentgrupperna. Respons och utvecklingsförslag insamlades via en kartbaserad webbtjänst.

En jakt- och fiskeövervakare övervakar snöskoteråkning i den lapska ödemarken.

FOTO: FORSTSTYRELSEN / HANNALEENA MÄKI-PETÄYS

Blodnävan (*Geranium sanguineum*) blomstrar på torra ängar i Skärgårdshavets nationalpark.

FOTO: FORSTSTYRELSEN / KATJA RAATIKAINEN

Ett omfattande naturvårdsprojekt startade

I fjol inledde Forststyrelsens naturtjänster ett omfattande, femårigt Naturvård-LIFE-projekt. Under den tid det pågår sköter vi artrika lundar, lövskogar och ängar och torrängar på nästan ettusen hektar och 59 områden på olika håll i Finland från Skärgårdshavet till Kuusamo.

– De objekt som utsetts till projektet är till övervägande små och löper risk att förlora sin artrikedom utan skötselåtgärder, betonar skyddsbiolog **Katja Raatikainen**. Kostnadsvärdet är 3,65 miljoner euro, varav EU finansierar hälften. Samarbetsparter är WWF Finland och Finlands miljöcentral.

”Skärgårdshavet
behöver
miljövänlig turism”

YLE RADIO VEGA, ÅBOLAND 27.9.2012

Före skötselåtgärderna utreds objektens kulturavsvärden för att säkerställa att de bevaras. Även privatpersoner har inbjudits att delta i och bekanta sig med skötseln av skyddsområdena.

På naturskyddsområdena på Puijo i Kuopio kartlade vid kulturarvet och mossarterna. Vi samlade in tips från allmänheten om områdenas historiska objekt samt om främmande arter som jättefloka och jätdebalsamin. De främmande arterna fick stryka på foten, eftersom de tar livsrum från inhemska lundarter, av vilka en del redan är hotade.

Nya artfynd i Lappland

– Olika grupper av organismer, såsom dagfjärilar och harkrankar, ger uttryck åt olika typer av naturvärden, påpekar skyddsbiolog **Jukka Salmela**, som hittade fem tidigare okända populationer av Disas gräsfjäril (*Erebia disa*) under våra artkartläggningar i Lappland.

– Exempelvis de myrar där Disas gräsfjäril påträffas är sannolikt inte bra för hotade myggor och flugor. Av denna orsak borde vi använda en bred arsenal för att samla in artuppgifter.

Även mossexpert **Riikka Juutinen** gjorde fina nya fynd.

– Möjligheterna att på ett tillförlitligt sätt bestämma mossarter i naturen är begränsade, så ett stort arbete utförs efter terrängperioden böjd över mikroskopet, berättar hon. I fjol fick vi glädjas åt nya förekomster av några mycket hotade mossor.

Hotade mossors växtplats är ofta någon sällsynt och även annars artrik naturtyp. Kartläggningarna gav oss ny kunskap om många dåligt kända naturtyper i norra Lappland, såsom källor med tuffmossa, kalkklippor, fjällsippmoar och rikkärr.

I Lappland klarlägger vi också flodpärlmusslans situation inom ett gemensamt

projekt med norska och svenska forskare och vi testar nya metoder för att stimulera arten.

Också kulturarvet är ett skyddsobjekt

Flodpärlmusslan är också en del av naturens användningshistoria. I ett projekt utreder vi nuläget för flodpärlmusslan i Kajanalands län. Veldig litet är känt om den hotade artens förekomst där, trots att förekomsterna borde beaktas i markanvändningen. Genom projektet insamlas också kulturhistoriskt material om pärlfiske och utreds om musselbeståndet kunde fås att växa i vattendragen med fiskodlingens hjälp.

Vi fick igen ny kunskap om vårt kulturarv i hela Finland. På Hossa strövsområde i Suomussalmi har vi tidigare kartlagt förhistorien, gamla byggnader och kulturarvet under ytan. Sommaren 2012 föll den sista pusselbiten på plats när arkeolog **Oili Räihälä** sökte efter spår av människornas verksamhet under de senaste århundradena. De 85 dokumenterade kulturarvsobjekten berättar om tjärbränning, renskötsel, skogsarbete och ängsbruk. I Hossa framträder nu en berättelse som sträcker sig över nästan tiotusen år av historia. De centrala målen med inventeringar av kulturarvet är att förbättra kunskapen om lokalhistorien och utnyttja resultaten för att utveckla turismen.

Arkeologerna och byggnadsforskarna hann också ut i skärgården. På öarna i Bottenhavets nationalparks yttre skärgård granskades värdefulla byggnader och reparationsplaner gjordes upp. Forststyrelsen koordinerar skötseln av Kvarkens världarvsområde och i samarbete med invånarna, Uleåborgs universitet och Museiverket utarbetades reparationsanvisningar för invånarna i syfte att värna om det värdefulla byggnadsarvet i Vasa kustregion.

På en guidad paddlingstur i Linnansaari nationalpark kommer man nära inpå naturen. FOTO: FORSTSTYRELSEN / TEA KARVINEN

Många trevliga vägar till naturens skatter

Servicen i nationalparkerna och på statens strövområden sträcker sig från terrängleder och ödestugor till webbplatser och guidade turer. Urvalet räcker till för såväl nybörjaren som den erfarna vandraren. Forststyrelsen naturtjänsters, dvs. statens samarbete med turistföretag och andra aktörer, såsom kommuner och föreningar, garanterar också mångsidighet.

Allmänheten utsåg Repovesi nationalpark i Kouvolatrakten till Årets Utflyktsmål 2012, och det

syns att parken är populär: antalet besök var nästan 90 000, då det år 2011 var 78 500. I parkens storslagna landskap kan man syssla med allt från bärplockning och paddling till klättring och snöskovandring. I synnerhet barnfamiljer har hittat vägen till Repovesi och den anslutande naturskyddsområdet Aarnikotka skog, som ägs av UPM.

Det behövs mera service, så vi inrättade Ketunlenkki ("rävlinken"), som inbjuder till trygga äventyr över hängbron och på färjan. Antalet parkeringsplatser har utökats och reserveringskåtorna väntar på besökare.

Skogsmulleledarna får åter med olika roliga knep barnen intresserade av att röra sig i naturen. Föreningen Skogsmulleledarna rf fick Forststyrelsens och Finlands Idrottsgalas pris för sitt landsomfattande arbete för att få barn och ungdomar att röra sig i naturen. Ett aktivt förhållande till naturen och naturmotion främjar den fysiska och psykiska utvecklingen. Enligt undersökningar främjar redan små doser vistelse och rörelse i naturen välbefinnandet.

Våra nya naturum Naava och Limingoviken blev snabbt populära

Östra Lappland fick ett mångsidigt utställnings- och evenemangscentrum när naturumet Naava slog upp sina dörrar intill Pyhä-Luosto nationalpark i juni.

Forststyrelsens naturtjänster svarar för verksamheten i Naava, tillsammans med flera aktörer från den offentliga och den privata sektorn. Målet är att stöda utvecklingen av hållbar naturturism i Lappland.

Vid Limingoviken nära Uleåborg trädde i våras det tidigare naturumet fram i helt ny skepnad och Finlands bästa fågelvatten fick en värdig presentation. Den funktionella och vackra utställningen "Fåglarnas åtta årstider" blev genast mycket populär, för inne i den kan man året runt uppleva undren under fåglarnas flyttningstid.

Bägge naturumen överträffade sina besöksmål: det sammanlagda antalet besökare var 111 000 i slutet av året.

Öppningen av Finlands naturcentrum Haltia närmade sig

I mars restes väggarna av träelement i Noux, och på Esbodagen i augusti fick över 500 personer redan kika in i det nya ståtliga naturcentrumet som kommer att presentera pärlorna i vår natur, från

fjäll till skärgård. Haltia öppnas i maj 2013, och med hjälp av modernaste teknik får besökarna uppleva den finska naturen. Naturen och ekologin syns också i husets konstruktions- och energilösningar: Haltia blir Finlands första offentliga byggnad helt och hållet av trä som utnyttjar bl.a. berg- och solvärme.

Från byggnaden kommer man naturligtvis direkt ut i naturen, Noux nationalpark, där Forststyrelsen har byggt nya leder 2012 bl.a. med tanke på skolornas naturundervisning och för att göra det lätt att ta sig fram.

Parker och nationalparker erbjuder välbefinnande i Uleåborgstrakten

Under de närmaste åren ska olika aktörer samarbeta för att bygga upp en gemensam servicehelhet kring rekreationsområdena i Uleåborgstrakten där man

enkel hittar information om högklassiga rekreationsobjekt på ett och samma ställe. Såväl stadsparker och andra platser för närmotion som nationalparker och andra naturobjekt erbjuder tillsammans upplevelser och välbefinnande för invånarna i trakten. För invandrare utvecklar vi ett paket som berättar om Finlands natur, närliggande objekt och möjligheter till fritidssysselsättningar i anslutning till dem.

Med hjälp av forskningssamarbete konstrueras också en metod för att konstatera naturens hälsoeffekter, så att de som sköter naturområden själva kan främja medborgarnas hälsa genom att erbjuda allt högklassigare upplevelser i naturen.

*"Är det blåbärsris?
Som växer vilt?"*

SKOG OCH TALLAR TROLLBINDER JAPANSKA TURISTER
I NOUX. HUFVUDSTADSBLADET 17.6.2012

Hållbara ledkonstruktioner även av stål

Nyckelordet när det gäller underhåll av naturstigar och leder är hållbarhet. Konstruktionerna måste vara stabila, trygga och långlivade. Vi tar också hänsyn till naturens hållbarhet genom att styra vandrarna till områden som är mindre känsliga för slitage. Ekonomisk hållbarhet främjar vi genom att utveckla byggnadsmetoder och byggnadsmaterial.

Den genomsnittliga livscykeln för spänger, terrängtrappor och lätta träbroar är bara cirka 15 år, och utbytet av trädelar medför underhållskostnader.

– I Lappland har vi provat "svart" återvunnet stål som material i terrängtrappor, berättar planerare **Sulo Norberg**.
– Det smälter bra in i terrängen, är inte halt ens när det regnar och kräver inget

Unga naturforskare i Noux nationalpark under Esbodagens evenemang för allmänheten.

FOTO: FORSTSTYRELSEN / EMILIA RUF

underhåll. Det var också lätt att montera och livscykelkostnaderna är mindre än hos trätrappor. Försöket fortsätter bl.a. genom att man inhämtar respons från användarna.

Webbstigar leder till servicen

Vår webbplats Utinaturen.fi (Luontoon.fi) som på ett mångsidigt sätt betjänar dem som rör sig naturen hade i fjol 923 000 enskilda besökare. Den populära webbtjänsten kompletteras av den sociala webbtjänsten där nationalparkernas besökare kan dela med sig av sina utflyktsminnen. Antalet besök i tjänsten Utflytskarta.fi (Retkikartta.fi) ökade med 15 %.

Ett stordåd i slutet av året var reformen av webbplatsen för försäljning av tillstånd. Från början av 2013 kan man köpa Forststyrelsens fiske-, jakt- och terrängtrafik tillstånd via webbplatsen Eräluvut.fi. Där presenterar vi objekten, berättar om tillståndsgrunderna samt vårt arbete med att sköta statens jaktmarker och fiskevatten samt tillhandahålla vildmarksupplevelser.

Fiske- eller jakttillstånd behändigt med mobilen

Man behöver markägarens tillstånd för att jaga, fiska och köra i terrängen. Redan nu får man flera olika tillstånd från Forststyrelsen behändigt via mobilen. Fritidsfiske- och spöfisketillstånd, olika jakttillstånd, tillstånd som ger rätt att använda snöskoterspår samt från och med 2012 även statens fiskeavgifter kan betalas som mobiltillstånd.

Oberoende av tid och plats kan man köpa t.ex. fisketillstånd med mobilen genom att ringa till ett servicenummer. Ett röstmeddelande berättar vad tillståndet kostar och ber att man nämmer den första giltighetsdagen. Genast efter samtalet får kunden ett textmeddelande som kunden ombes svara på genom att

meddela namnet på fiskaren. Därefter får fiskaren ett tillståndsmeddelande till sin mobiltelefon. På samma sätt har den som jagar hönsfåglar fått tillstånd sedan i oktober, om det finns kvoter kvar på det område där jägaren vill jaga. Priset på tillståndet läggs till på telefonräkningen.

Lockande fiskevatten i Kajaland

Fritidsfiskarnas och turisternas miljömedvetenhet har ökat och deras kravnivå har stigit, och till följd av detta har objekt som baserar sig på utplantering av regnbåge

av fångststorlek blivit mindre attraktiva. I Kajaland inledde vi två projekt som stöds av Europeiska unionen, med vilkas hjälp vi moderniserar fisketjänsterna så att de börjar motsvara fiskarnas behov. Samtidigt skapar vi förutsättningar för att utveckla programtjänster i anslutning till fisketurismen.

För fritidsfiskeobjekten i Kajaland utarbetas en ny verksamhetsmodell samt inrättas helt nya fiskeobjekt. Utgångspunkten är naturliga och inhemska arter, hållbar skötsel av fiskevattnen och uthålligt fiske.

The screenshot shows the homepage of Eräluvut.fi. At the top, there is a navigation bar with menu items: Etusivu, Eräreppu, Metsästys, Kalastus, Maastoliikenne, Erävalvonta, Kohteet, Eräpalvelut, and Yhteystiedot. A search bar is located on the right with the text 'Hae sivustolta' and the Metsähallitus logo. Below the navigation is a large hero image of two people in winter gear. To the right of the image is a search section titled 'KOHDEHAKU' with dropdown menus for 'Mikä haluat tehdä?', 'Valitse lupatyyppi', and 'Koko Suomi', and a 'Näytä kohteet' button. Below that is a 'PIKAHAKU' section with a search box for 'Kohteen nimi tai numero'. The main content area features a headline 'Eräluopia ja elämyksiä' and a sub-headline 'Etuusivu'. Below the headline is a text block about the benefits of hunting and fishing licenses. To the right of the text is a section titled 'AJANKOHTAISTA' with a list of dates and events: '18.01. Kestävän kalaston v. 2013 lupamyynti alkaa 23.1.2013', '09.01. Uusi aika aloit eräpalvelutissa', and '06.01. Kalastuslupien numerot muututtavat'. Below the text and list are six thumbnail images representing different activities: Metsästys (hunting), Kalastus (fishing), Maastoliikenne (cross-country skiing), Erävalvonta (wildlife monitoring), Kohteet (locations), and Eräpalvelut (services). On the right side of the page, there is a 'Verkkokauppa' (online shop) icon and a 'Sääilmpalaute' (weather feedback) icon. At the bottom right, there is a 'HAETAVAT LUVAT' (licenses to be searched) section with a search box and a 'Hae' button, and a status message 'Haku on päättynyt 31.1. klo 16.00'. Social media icons for Facebook, Twitter, and YouTube are also visible.

Eräluvut.fi är Forststyrelsens nya webbplats, där fiskare, jägare och snöskoteråkare får tillstånd, råd och tips för vildmarksupplevelser på statens marker. Webbplatsen öppnas på svenska under år 2013.

På ön Vekara i Bottenhavet iståndsattes ett gammalt skärgårdstorp och dess omgivning med internationella frivilligkrafter under Forststyrelsens och Internationella Arbetslag rf:s läger för frivilliga. FOTO: FORSTSTYRELSEN / HENRIK JANSSON

Nytta och nöje genom frivilligarbete för naturens bästa

Forststyrelsens naturtjänster har fortsatt att utveckla frivilligarbetet i syfte att sköta nationalparkerna. År 2012 arbetade sammanlagt nästan 2 000 personer frivilligt för nationalparkerna, Finlands natur eller uthålliga viltstammar och fiskbestånd.

Det senaste året har en stor grupp frivilliga med lång erfarenhet rört sig i naturen för att samla in uppgifter om arter, vårda landskapet

och stöda viltvården. Fem kända finländska ansiktena blev våra första nationalparksfaddrar. **Saimi Hoyer, Fatbardhe Hetemaj, Patrik Borg, Mikko "Peltsi" Peltola** och **Lauri Tähkä** sprider kännedomen om natur och aktiviteter i nationalparkerna.

Vi har också fått med vänföreningar och t.o.m. frivilliga som betalar för sitt arbete, när upplevelseturismen, som kombinerar semester och naturvård, har nått allt flera nationalparker.

Naturen belönar den som vårdar den

Tillbakagången för den traditionella boskapskötseln baserad på bete har gjort att ängarna blivit en sällsynt naturtyp. Forststyrelsens naturtjänster sköter sammanlagt nästan tretusen hektar ängar, torrängar, gamla svedjemarker och andra vårdbiotoper på olika håll i landet. Vården lönar sig eftersom vårdbiotoperna är ett livsvillkor för många hotade arter. I de vackra landskapen trivs också frivillig-

”Skärgårdsskog är värd att vårda”

VÄSTRA NYLAND 21.11.2012
OM EKENÅS SKÄRGÅRDS NATIONALPARK

arbetarna, vilkas lön är naturvårdens glädje, gott kamratskap och roliga minnen.

Både Koli nationalpark och Isojärvi nationalpark i Kuhmois erbjöd igen den mycket populära veckan som fåraherde, och i Seitseminens nationalpark i Birka-land fick man ta ett kliv tillbaka till livet på 1930-talet genom att för ett par dagar ta anställning som piga eller dräng på Kovero kulturgård.

Årligen återkommande frivilligarbete erbjöds också på flera andra vårdbiotoper såsom Linnansaari skogsvaktartorp i Rantasalmi. Forststyrelsen och WWF Finland har ordnat läger för frivilliga på ön ända sedan slutet av 1970-talet och ängarna och svedjemarkerna har behandlats med gamla arbetsmetoder. Naturen har blivit mångsidigare och som belöning för långvarigt arbete sågs i somras en fridlyst fjäril, fetörtsblåvingen (*Scolitantides orion*), för första gången på många år.

WWF Finlands läger för frivilligarbetare och **Pentti Järvisalo**, som länge arbetat med frivilliglägren, fick på den internatio-

→ *Skräntärneungen (Hydroprogne caspia)* hör till Östra Finska vikens välmående skärgårdsfågelbestånd. Inrättandet av nationalparken för 30 år sedan har varit avgörande för fåglarna. Forskarna är dock bekymrade eftersom bestånden av vissa fågelarter har gått tillbaka. År 2012 publicerade Forststyrelsen Tatu Hokkanens omfattande undersökning, som många frivilliga fågelintresserade var med och genomförde. FOTO: FORSTSTYRELSEN / MIKA ROKKA

nella Frivillighetens dag den 4 december välförtjänt Forststyrelsens naturtjänsters utmärkelse ”Årets frivilliga 2012”.

De frivilliga bidrar med en stor insats för att sammanställa artinformation

Bland andra Skärgårdshavets nationalpark fick en vänförening, när Arkipelagia-sällskapet ingick avtal med Forststyrelsens naturtjänster. Det gemensamma målet är att utöka kännedomen om skärgårdens natur och kultur. Samarbetet började med kartläggning av vår sällsynta skärgårdssorkidé Adam och Eva.

Bland de naturintresserade finns det många kompetenta artexperter som varje år deltar i kartläggnings- och uppföljningsarbete, t.ex. kontrollen av saimenvikarens bon på vårvintern. Medlemmar i WWF Finland och ornitologiska föreningar klarlägger den hotade vittryggiga hackspettens revir och bon tillsammans med Forststyrelsens och NTM-centralernas

anställda. År 2012 hittade man nästan 150 parrevir och i dem säkerställdes 98 häckningar, av vilka en var ett rekordbo med fem ungar. Trots de tuffa förhållandena under den kalla våren förlöpte häckningen överraskande bra, och antalet häckningar var bara fem ifrån rekordantalet säkerställda häckningar året innan.

Forststyrelsen ansvarar för uppföljningen av även andra hotade fågelarter. Kungsörnsens häckningar lyckades väl sommaren 2012. Vid kontrollerna konstaterades inalles 130 lyckade häckningar och 150 ungar. Kungsörnsens häckningsresultat var normalt och pilgrimsfalkens något sämre än normalt. Jaktfalken uppvisade redan för fjärde året i rad ett mycket dåligt häckningsresultat.

Forststyrelsen utlovade en hittelön på 100 euro för varje tidigare okänt kungsörnsrede och i norra Finland även för varje havsörnsrede. På så sätt fick vi kunskap om 14 nya kungsörnsreden och två havsörnsreden.

Vår vackra natur vårdas med tanke på människornas och naturens bästa

Naturtjänsterna vårdar nationalparkerna och ser till att viltstammarna och fiskbestånden är uthålliga. Samtidigt mår människorna bra i naturen och euronan rullar in till lokalekonomin.

Samma mål styr vårt arbete även 2013. Här följer några plock ur vårt arbete.

Unika naturobjekt ger välbefinnande

- Vi förbättrar servicen i den nya nationalparken i Sibbo storskog.
- Projektet Luonto liikuttaa ("naturen sätter oss i rörelse") fokuserar på att förbättra människornas välbefinnande genom att främja naturmotion.
- Vi genomför produktutveckling på fritidsfiskeobjekten.

Vi är den hållbara naturturismens partner

- Finlands naturcentrum Haltia blir ett viktigt besöksmål i huvudstadsregionen.
- Vi utvecklar gränsöverskridande naturturism tillsammans med våra ryska partner.
- Pallas–Yllästunturi nationalpark blir en del av ett internationellt nätverk av skyddsområden som främjar hållbar turism.

Vi sköter skyddsområden och naturresurser på ett hållbart sätt

- Vi genomför skrivningen i regeringsprogrammet om utvidgning av METSO-skyddsområdet.
- Vi inleder ett omfattande projekt för att stimulera den naturliga öringsstammen i Oulanka.
- Vi börjar kartläggningen av inlandsvatten.

Vi förbättrar vår effektivitet och produktivitet

- Vi tar i bruk nya datasystem för att hantera natur- och områdeinformation.
- På uppdrag av miljöministeriet utreder vi förutsättningarna att inrätta fyra nya nationalparker.
- Vi bildar ännu mer omfattande nätverk med hälso- och välbefinnandeaktörer.

Forststyrelsens naturtjänster: nyckeltal 2012

NATIONALPARKERNA LOCKADE FOLK OCH GAV INKOMSTER 2012

I form av företagsverksamhet och arbetsplatser får samhället flerfaldigt tillbaka de pengar som staten investerar i användningen av nationalparker och friluftsområden för rekreation.

Samtliga 37 nationalparkers totala inkomst- och sysselsättande effekter 2012 var sammanlagt 109,5 miljoner euro och 1 412 årsverken och samtliga 7 strövområdens motsvarande effekter 15,0 miljoner euro och 194 årsverken.

När inkomsterna jämförs med kostnaderna för friluftstjänsterna, är kostnadsnyttoförhållande i genomsnitt 10-faldigt.

De ekonomiska effekterna beräknas med hjälp av en metod som utvecklats av Forststyrelsens naturtjänster och Skogsforskningsinstitutet. Där utnyttjas de uppgifter som naturtjänsterna insamlat om antalet besök, besökarnas penninganvändning samt koefficienter som beskriver hur pengarna cirkulerar inom den lokala ekonomin.

ARBETE FÖR NATUREN 2012

Hälften av anställda vid Forststyrelsens naturtjänster arbetar i södra Finland, en fjärdedel vid vår regionenhet i Österbotten samt en fjärdedel i Lappland. Antalet årsverken var totalt 562. På samma sätt som tidigare år sysselsatte vi i södra Finland även fångar från öppna anstalter (34 årsverken).

Frivilliga gör en viktig arbetsinsats för naturen. Under år 2012 arbetade de tillsammans med oss motsvarande 16 årsverken.

VÅR NATURARBETE I SIFFROR 2012

- restaurerade skogar och myrar 1 897 ha
- omskötta vårdbiotoper 3 388 ha
- kartlagda naturtyper 77 613 ha
- kartlagda naturtyper under vatten ca. 10 000 ha
- kartlagda arter på 3 390 ha
- inventeringar av kulturarv på 18 653 ha

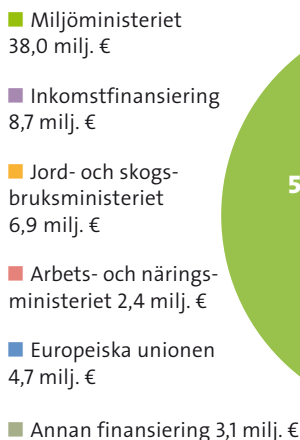
FRILUFTSLIVETS SERVICEUTRUSTING 2012

- underhållna rastplatskonstruktioner (bl.a. eldplatser) 2 940 st.
- underhållna torrtoaletter och avfallshanteringsbyggnader 2 290 st.
- underhållna friluftsleder och naturstiggar 7 310 km

NATURTJÄNSTERNAS FINANSIERING 2012

Forststyrelsens naturtjänsters verksamhet finansieras i huvudsak med budgetmedel. Inkomstfinansieringen består av bl.a. jaktillstånds-, fisketillstånds- samt hyresinkomster.

Sammanlagt: 63,8 milj. €

FORSTSTYRELSENS OFFENTLIGA FÖRVALTNINGSUPPGIFTER

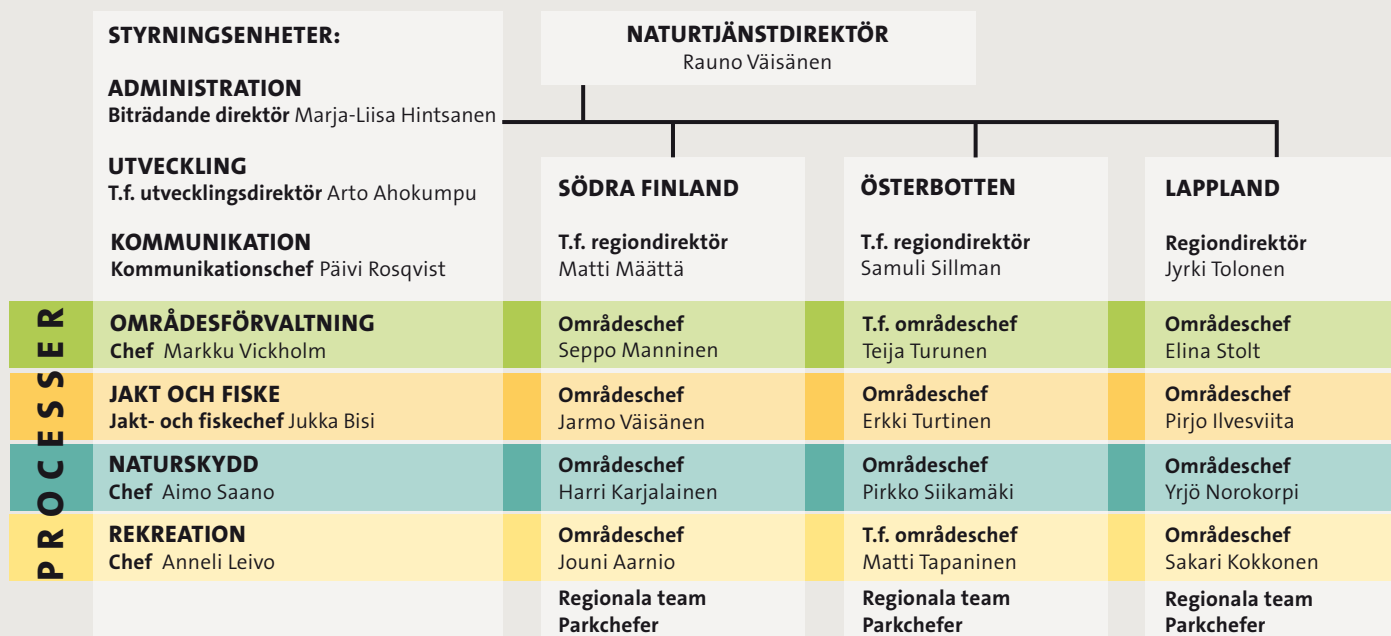
Forststyrelsen är ett statligt affärsverk, som producerar tjänster i naturresursbranschen. Forststyrelsens uppgifter indelas i företags ekonomi (bl.a. skogsbruk, tomtaffärer) och offentliga förvaltningsuppgifter som sköts av naturtjänsternas resultatområde (bl.a. naturskydd, jakt- och fisketjänster och avgiftsfria friluftstjänster). Naturtjänsterna finansieras i huvudsak ur statsbudgeten.

AREALUPPGIFTER 2012

Statens mark- och vatteninnehav (ca 1/3 av Finlands yta) är i enlighet med statens fastighetsstrategi koncentrerad till en organisation, Forststyrelsen.

- Forststyrelsen besitter 9,1 miljoner hektar statlig mark och 3,4 miljoner hektar vattenområde, sammanlagt 12,5 miljoner hektar.
- Härav sköter naturtjänsterna 3,9 miljoner hektar land och 3,2 miljoner hektar vatten, sammanlagt 7,1 miljoner hektar (57 % av Forststyrelsens områden):
  - 37 nationalparker, 19 naturreservat och ca 500 andra naturskyddsområden (sammanlagt ca 1,7 miljoner hektar)
  - 12 ödemarksområden (ca 1,5 miljoner hektar)
  - övriga områden bl.a. 7 statens strövområden (som är i skogsbrukets resultatområdes besittning men som sköts av naturtjänsterna).

NATURTJÄNSTERNAS ORGANISATION 1.1. 2013

Forststyrelsens naturum och kundtjänstställen 2012. Kontaktppgifter samt service: www.utinaturen.fi > Kundtjänst.

KUNDTJÄNSTENS NYCKELTAL 2012

- 5,1 milj. besök i områden som sköts av Forststyrelsens naturtjänster
- 965 500 besök på kundtjänstställena
- 54 000 guide kunder i grupper
- 923 000 besökare i webbtjänsten Utinaturen.fi (Luontoon.fi)
- 1,3 milj. besök i webbtjänsten Utflyktskarta.fi (Retkikartta.fi)
- 77 000 sålda fisketillstånd
- 47 000 sålda jaktillstånd
- kundtillfredsställelsen bland vandrarna 4,2 (på skalan 1–5)
- kundtillfredsställelsen bland fiskare och jägare 3,8 (på skalan 1–5)

UPPSKATTAT ANTAL BESÖK I FORSTSTYRELSENS KUNDTJÄNSTSTÄLLEN 2012

(sammanlagt 965 500 besök)

Kundtjänstställe	Antal besök
Blåmusslan	15 600
Ekenäs	15 300
Fjäll-Lapland	25 600
Hailuoto	18 000
Hautajärvi	8 300
Hossa	38 100
Ivalo	13 500
Kalajoki	30 900
Karhuntassu	26 600
Kellokas	76 200
Kiehininen	48 300
Kilpisjärvi	10 300
Koilliskaira	13 400
Korvatunturi	7 000
Limingoviken	48 300
Naava	63 300
Nestori – Saimens naturutställning	28 000
Oskari	11 900
Oulanka	66 400
Pallastunturi	32 700
Petola	12 500
Ruunaa	8 800
Seitseminen	28 700
Siida	111 900
Syöte	31 600
Tavastland	17 400
Terranova	20 400
Tykö	16 000
Ukko	51 500

UPPSKATTAT ANTAL BESÖK I NATIONALPARKERNA 2012

(sammanlagt 2 087 300 besök)

Nationalpark	Antal besök
Bottenhavet	32 200
Bottenviken	8 700
Ekenäs skärgård	41 500
Helvetinjärvi	23 000
Hiidenportti	10 200
Isojärvi	11 000
Kauhaneva–Pohjankangas	4 000

Koli	125 600
Kolovesi	7 800
Kurjenrahka	30 700
Lauhanvuori	9 400
Leivonmäki	14 700
Lemmenjoki	12 400
Liesjärvi	19 500
Linnansaari	29 500
Noux	183 400
Oulanka	162 400
Pallas–Yllästunturi	473 000
Patvinsuo	11 400
Petkeljärvi	16 400
Puurijärvi–Isosuo	7 600
Pyhä-Häkki	14 300
Pyhä-Luosto	109 400
Päijänne	11 100
Repovesi	89 200
Riisitunturi	20 900
Rokua	23 400
Salamajärvi	13 000
Seitseminen	37 600
Sibbo storskog	95 000
Skärgårdshavet	57 400
Syöte	33 400
Tiilikjärvi	7 700
Torransuo	18 300
Urho Kekkonens np	300 400
Valkmusa	7 400
Östra Finska viken	14 400

UPPSKATTAT ANTAL BESÖK PÅ STATENS STRÖVOMRÅDEN 2012

(sammanlagt 354 000 besök)

Statens strövområde	Antal besök
Evois	59 500
Hossa	51 100
Iso-Syöte	25 700
Kylmäluoma	26 300
Ruunaa	84 500
Tykö	71 300
Ule träsk	35 600

Forststyrelsens naturtjänster

Inom Forststyrelsen är naturtjänsterna den enhet som ansvarar för offentliga förvaltningsuppgifter, bl.a. naturskydd, jakt- och fisketjänster och avgiftsfria friluftstjänster.

Naturtjänsterna sköter Finlands nationalparker, naturreservat och statens strövområden, ödemarksområden samt största delen av allmänna vattenområden.

Naturtjänsterna ansvarar för

- naturskydd och -vård
- avgiftsfri friluftsservice
- jakt-, fiske- och terrängkörningstillstånd

www.metsa.fi/naturskydd – information om Forststyrelsens naturtjänsters arbete

www.utinaturen.fi – mångsidig webbtjänst för friluftsliv i naturen

www.utflyktskarta.fi – karttjänst över statens utflyktsmål samt jakt- och fiskeställen

www.eräluvat.fi – försäljning av jakt-, fiske- och terrängkörningstillstånd (sidorna publiceras på svenska under år 2013)

www.haltia.com – Finlands naturcentrum Haltia: hela Finlands natur under ett tak

Finlands nationalparker och naturreservat, ödemarksområden och statens strövområden samt allmänna vattenområden som förvaltades av Forststyrelsen 31.12.2012.